

vil en podem trobar molts, les obres que tracten sobre la comunicació i el periodisme durant el conflicte, especialment a Catalunya, i que ho fan amb la precisió d'aquesta són menys freqüents. Per tant, és interessant per això i pel fet de poder tenir les diverses recerques de Josep Maria Figueres, especialitzat en el tema, recopilades en un sol llibre.

JAVIER MUÑOZ

PUJOL, Jordi (2012). *Memòries. De la bonança a un nou repte (1993-2011)*. Amb la col·laboració de Manuel Cuyàs. Barcelona: Proa.

Aquest és el tercer volum de les memòries personals i polítiques de Jordi Pujol. Fa referència al període en què el seu autor va ser president de la Generalitat i als primers en què la institució de govern de Catalunya va canviar el signe polític.

Malgrat el to personal que tenen els llibres de memòries, aquest és una obra d'història, sobretot política, de la Catalunya d'aquells anys. Permet seguir els trets bàsics que varen caracteritzar les relacions del govern català amb el de l'Estat, tant en el període

en el qual aquest estigué a mans del Partit Popular (PP) com en aquell en què va estar-ho en les del Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE).

A través d'aquest eix vertebrador, l'autor traça també pinzellades molt suggerents sobre quines varen ser les principals qüestions que presidiren la vida ciutadana a Catalunya en aspectes com l'econòmic, el de les comunicacions, l'urbanisme, el medi ambient, l'educació o la cultura, entre d'altres.

Aquest llibre és també la història d'una gran passió, la de Jordi Pujol per Catalunya, i alhora la història d'un gran desencany, el que va patir el seu autor amb Espanya i els seus governants. Pujol deixa ben clar quins varen ser els tres grans temes que presidiren la seva acció de govern: «la trinitat dels meus camps d'actuació, Catalunya, Espanya i Europa». Explicita també el punt de vista des del qual escriu la seva obra: «Jo, abans que res, em declaro nacionalista». Defineix el nacionalisme com un instrument al servei del «desenvolupament integral dels catalans». Amplia aquesta declaració de principis dient que, des de jove, el seu objectiu ha estat sempre «fer país, construir Catalunya».

La primera part del llibre és com un manual que ajuda a entendre el caire de les relacions polítiques de Catalunya amb Espanya. Pujol hi

explica l'evolució que han travessat aquestes relacions i el diferent caràcter que varen assolir quan els dos grans partits espanyols gaudien de majoria absoluta i quan, en minoria, els calia el suport que podia oferir-los Jordi Pujol a través de la coalició que liderava.

Segons Pujol, la lleialtat de Convergència i Unió (CiU) amb el PP i el PSOE podia haver fet pensar que «hi podia haver una relació que anés més enllà de la simple *conllevancia* entre Catalunya i Espanya. Una il·lusió agosarada, que avanço a dir que el temps ha demostrat que era vana. Vana amb el PSOE i vana amb el PP». En aquest sentit, Pujol parla de la «relació frustrant que hi sol haver entre Espanya i Catalunya». Algun exemple sobre un tema menor, com va ser-ho la proposta que la C de Catalunya figurés a les matrícules dels cotxes, és significatiu, el president del govern espanyol, José M. Aznar, li digué un dia: «Si al lado de matrícula queréis poner una referencia a la comunidad autónoma, como quien pone "A mi me gusta el jamón serrano..."».

Quan, «tot mirant de crear un clima positiu, polític i intel·lectual, amb Espanya», Pujol va fer unes conferències a Madrid, Sevilla i Lepe i quan va organitzar l'exposició «Catalunya, tierra de acogida», que va

circular per Espanya, el resultat va ser negatiu: «per enèsima vegada vam haver de constatar que la pedagogia, feta des de Catalunya, és poc eficaç». I afegeix: «quan vaig pronunciar la conferència a Sevilla, em vaig adonar que picava ferro fred».

El llibre de Pujol dedica una atenció especial al tema econòmic i, de manera més específica, al del finançament. Aquesta part de l'obra es desenvolupa sobre l'afirmació següent: «Volíem que tant com fos possible tots els diners que rebés Catalunya estiguessin relacionats amb l'esforç econòmic i la creació de riquesa del país. (...). Això és autogovern».

L'estructura del llibre és clara. A més de la part ja esmentada sobre les relacions entre els governs de Catalunya i l'Estat, el segon capítol fa referència a la vida interna de Convergència Democràtica de Catalunya (CDC) i a la de la coalició de CiU, amb una referència especial al procés que va portar Artur Mas a assumir-ne el lideratge.

La tercera part, la més extensa, està dedicada a explicar l'obra de govern del període en què l'autor del llibre va assumir, entre 1980 i 2003, la presidència de la Generalitat de Catalunya. Constitueix una autèntica guia a l'hora d'estudiar la història de Catalunya dels darrers decennis del segle xx i dels primers anys del segle XXI.

Aquesta part del llibre conté informació sobre aeroports, AVE, port de Barcelona, aigua de l'Ebre, medi ambient, energia, dret civil català, justícia, mapa escolar, sanitat, parelles de fet, adopcions infantils, corredor mediterrani, eix transversal, Pla Hidrològic Nacional, dessalinitzadores, indústria («com a industrialista sóc partidari de la indústria amb molta tecnologia nova»), recerca, immigració i immersió lingüística, entre d'altres temes esmentats més de passada.

Cultura i llengua són considerats com l'eix vertebrador de la identitat catalana. És natural, doncs, que l'autor del llibre, un nacionalista català de sempre, dediqui a aquesta temàtica una atenció especial. Ho fa en base a l'afirmació ideològica següent: «El catalanisme s'ha fonamentat, d'una manera no exclusiva però si molt destacada i intensa, en la cultura i la llengua. Jo ho havia dit molts cops, i ho continuo dient, que la llengua és el nervi de la nació i la cultura el seu eix vertebrador».

Un llibre d'història com ho és aquest ha d'interessar per les informacions i interpretacions dels fets que relata i que ajuden a entendre un determinat episodi del passat i a copsar les causes que varen condicionar la realitat d'uns esdeveniments que es produeixen en un àmbit concret i que són viscuts per una col·lectivitat més

o menys àmplia. Per donar valor, el que sigui, a una obra determinada és bo també aprofundir en la manera de pensar, en la ideologia de l'autor. En el seu llibre, Jordi Pujol explicita sovint el seu pensament i no s'està de fer crítica a actituds polítiques i ètiques d'aquells que han tingut un paper rellevant en la vida pública de Catalunya. En fer-ho intenta aproximar-se amb el màxim rigor a la comprensió d'actituds que d'alguna manera han tingut una presència notable en la vida política del país.

En aquest sentit, i a tall d'exemple, Pujol destina unes pàgines a descriure allò que podríem qualificar com la psico-sociologia, ell en diu la cultura, del no. Es tracta de pàgines brillants que expliquen les dificultats, tan innecessàries com doloroses, que ha patit l'acció de govern a la Catalunya de la Transició i del primer període autonòmic. Bé que, en el cas que ens ocupa, la «víctima» ha estat el mateix autor del llibre, el fenomen descrit ha afectat també altres formacions polítiques o institucions de govern.

El pensament de Pujol, que explica la massa sovint estèril oposició política rebuda i que caracteritza una manera negativa d'exercir els usos democràtics, es concreta en fragments com aquest: «Sabem el que són la demagògia i les actituds poc

responsables d'oposició sistemàtica, i la cultura del no», i també: «(...) la cultura del no, el sectarisme, el poc sentit del bé comú, tot això recobert de vegades d'una capa d'elitisme i de superioritat moral, han perjudicat greument el nostre país». No es refereix només a determinats grups polítics, sinó també que la censura de Pujol, a vegades tan dura com ajustada a la realitat, va adreçada a algunes plataformes ecologistes o a associacions locals de curta mirada i de pregona insolidaritat en relació amb els interessos generals del país. Si algú pensa que aquest tipus de reflexions personals no s'escauen en un llibre que he qualificat de document històric de gran interès, sàpiga que, amb el meu respecte per aquesta manera de pensar, hi va la meva pregona discrepància acadèmica.

En síntesi, aquest llibre té, com a mínim, un doble interès: el de la informació i la interpretació del període del qual s'ocupa, però també el que es deriva de la lliçó cívica i ètica de l'autor sobre les actituds polítiques dels actors personals i col·lectius d'aquells anys.

És un llibre de fàcil lectura, ben editat i en el qual manca només un índex de noms i de topònims que en faciliti la consulta. És un llibre sense notes ni bibliografia, la credibilitat del qual té relació directa amb la con-

fiança de la qual Jordi Pujol és mereixedor.

JAUME SOBREQÜÉS I CALLICÓ

MORALES, Mercè (2012). *El Parlament de Catalunya. República, Guerra Civil i Exili*. Barcelona: Editorial Base.

El Parlament de Catalunya. República, Guerra Civil i Exili és la nova aportació historiogràfica de Mercè Morales al coneixement del passat català. En aquest cas, a la història del primer Parlament de Catalunya de l'època contemporània. El llibre és un estudi minuciós de l'activitat del principal òrgan de representació democràtica de Catalunya. Ofereix als estudiosos una relació inabastable de personatges, dades i dates que en endavant esdevindran inevitablement objecte de consultes i citacions. Per primer cop es recull en un volum específic la història del Parlament republicà incloent el període de l'exili.

L'obra destaca per la seva densitat informativa, resultat d'una intensa tasca de recerca. Si bé la doctora Morales fa esment de contextos ja sabuts, també són nombroses les aportacions de dades desconegudes